

ÇALIŞMA YAŞAMI AÇISINDAN 1999 YILI DEĞERLENDİRMESİ

Aydınlık Dergisi, 2 Ocak 2000

Yıldırım Koç

1999 yılı, işçi sınıfı açısından çok yoğun geçti. Küresel kriz etkisini 1998 yılı sonlarında ve 1999 yılı başlarında hissettirdi. Daralan dış piyasalara bağlı olarak işçi çıkartmalar arttı. Bazı sektörlerde kısa vadeli hesaplarla yapılan yatırımlarla yaratılan fazla kapasite, atıl duruma düştü. Kriz, kayıt-dışı sektörü daha da genişletti. Genel olarak özel sektörde gerçek ücretlerde bir gerileme yaşandı. İşçi sağlığı ve iş güvenliği önlemleri daha fazla ihmal edildi. Diğer taraftan, kamu kesiminde başarılı toplu sözleşmeler imzalandı. Toplu pazarlık ve grev hakları henüz kullanılmayan memurlar ve sözleşmeli personelle kıyaslandığında, kamu kesimi işçilerinin ücretleri epey yükseldi. TÜRK-İŞ'in hükümetle imzaladığı protokol sonucunda, IMF'nin kısıtlamaları aşıldı. IMF, geleceğe dönük enflasyon beklentisine dayalı bir ücret zammı isterken, gerçekleşen enflasyona dayalı zam üzerinde anlaşma sağlandı. Ayrıca, altı ayda bir yüzde 5'lik refah payı uygulaması kabul edildi. Kamu kesimi işçileri ve sendikaları ile hükümet arasındaki anlaşmazlık, yıllardır ilk kez büyük eylemler olmaksızın sonuçlandı. Ayrıca, bu yıl Uluslararası Çalışma Örgütü'nün uluslararası çalışma konferansında Türkiye'nin incelemeye alınmaması ve eleştirilmemesi de, hükümet çevrelerinde sevinçle karşılandı.

Bu olumlu ilişkiler, sosyal güvenlik alanında IMF'yi memnun etmek için yapılan girişim sonrasında bozuldu. Hükümet, işçilerin yanı sıra bazı durumlarda işverenleri de karşısına alarak sosyal güvenlik alanında önemli düzenlemeler yaptı. Bu düzenlemeler, özellikle işçiler ve memurlar tarafından sert biçimde eleştirildi. Hükümetin bu girişimi, 14 Temmuz 1999 tarihinde, Emek Platformu adıyla yeni bir yapılanmanın ortaya çıkmasına yol açtı. Türkiye tarihinde ilk defa, her siyasi görüşten işçi, memur, sözleşmeli personel ve emekli kuruluşu, meslek örgütleriyle biraraya geldi. Emek Platformu, IMF'ye karşı açık tavır aldı, ulusal çıkarlarımızı ve çalışanların çıkarlarını korudu. Türkiye tarihinin en büyük işçi-memur mitingi, 24 Temmuz 1999 günü Ankara'da, hiçbir önemli huzursuzluk olmadan, gerçekleştirildi. 13 Ağustos 1999 günü de, pek de başarılı olmayan, bir genel eylem yapıldı. Meclis, sosyal güvenlik alanındaki değişikliği ancak 17 Ağustos depreminden sonra, 23-25 Ağustos günleri görüşerek kabul etti. 4447 sayılı Yasa ile sosyal güvenlik haklarında kısıtlama yapılırken, büyük eksiklikleri olan bir işsizlik sigortası da kuruldu.

1999 yılında Ekonomik ve Sosyal Konsey etkili bir diyalog platformu olmadı. Diğer taraftan, 5'li sivil inisiyatif genişletilerek 7'li inisiyatif oldu. 7'li inisiyatifi oluşturan TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, TİSK, TOBB, TESK ve TZOB, Ekonomik ve Sosyal Konsey'in yapısının değiştirilmesi için çeşitli çalışmalar yaptılar ve yapıyorlar. Ancak kamu çalışanlarının sendikalaşma hakkını düzenleyen ve grevli toplu pazarlık hakkını tanıyan yasa bir türlü çıkmadı. Kamu çalışanları, 2000 yılında öngörülen yüzde 25'lik zammı ve haklarının henüz verilmemiş olmasını ülke çapında eylemlerle protesto ettiler. 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı ve yıllık programlarda yer almasına karşın, tarım ve orman işçilerinin iş yasası kapsamına alınması konusunda da somut adım atılmadı. Tarım-İş ve Orman-İş Sendikalarının bu doğrultudaki çabaları henüz bir sonuç vermedi.

1999 yılında sendikaların büyük bir bölümünün genel kurulları yapıldı. TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, Memur-Sen ve Türkiye Kamu-Sen'de yönetimlerde önemli bir değişiklik olmadı.

9 Aralık 1999 günü IMF'ye verilen niyet mektubu temelinde yapılan stand-by düzenlemesi ise, işçi sınıfının tüm kesimleri tarafından tepkiyle karşılandı. Niyet mektubunda kamu kesiminde bağışlanmış toplu iş sözleşmelerinin ücretlere ilişkin hükümlerinin değiştirilmesine dair bir öngörü veya taahhüt yer almıyordu. Bu durum kamu kesimi işçileri arasında kısmi bir rahatlık sağladı. Ancak, niyet mektubunun diğer bölümleri tüm çalışanlar açısından önemli bir kaygı kaynağı olmaya devam etti. Özellikle hızlandırılacak

özelleştirmeler, tarım ve hayvancılıkta öngörülen politikalar, sosyal güvenlik alanındaki yeni hazırlıklar ve memur ve emekli aylıkları, önemli sorunlar olarak öne çıktı. Diğer taraftan, özel sektörde halen yürürlükte bulunan toplu sözleşmelerin ücret maddelerinin değiştirilerek, enflasyon hedefi doğrultusunda aşağı çekilmesi girişimleri ortaya çıktı.

Tüm bu nedenlere bağlı olarak, işçi sınıfımız, IMF'ye verilen niyet mektubu ve yapılan stand-by düzenlemesi nedeniyle, 2000 yılına kaygıyla girdi. Faturanın yine çalışanlara kesileceği yolundaki kanı ve kaygılar yaygınlaştı. Bu kaygıların yolaçabileceği huzursuzluklar ve sertleşmeler, uygulanmak istenen programın başarısızlıkla sonuçlanmasına da yol açabilir.

Ekonomik alanda bazı başarılar elde etmek için halkın üzerine çok gidilmesi durumunda ortaya çıkacak huzursuzluk ve çatışma ortamı, arzulananın tam tersi sonuçlar verebilir.

İşçi sınıfınının 2000 yılındaki temel talepleri demokratikleşme, kaçak işçilikle mücadele, iş güvencesi ve çalışma mevzuatımızın onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmesidir. 2000 yılında bu doğrultudaki mücadele daha da yoğunlaşacak ve kitleleşecektir.